

מולין יקדין ויהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה תא חז תא

חזתא דאורייתא יסוד חדש ונפלא על הפרשה

בשמירת העינים תלוי צלם הפנים

ובדרך לא היה' ולכך לא הפסיד את קנייניו הרוחניים אשר נאבדים חלילה כאשר יוצא לדרך וחלילה אינו שומר את עיניו.

ולכן באשרי יושבי ביתך' אומרים בסוף הפרק 'תהילת ה' ידבר פי', ואילו בסוף פרק 'אשרי תמימי דרך' נאמר 'תעיתי כשה אובד', שהרוצה לשמור נכסיו וקנייניו הרוחניים, ימנע עצמו עד כמה שיכול מלהסתובב בדרך, שלא ימצא עצמו חלילה בבחינת 'תעיתי כשה אובד'. ואף היוצא לדרך ישמור עיניו לבו ומוחו שיישמרו בטוהרתם, ואז יאמר עליו 'אשרי תמימי דרך - ההולכים בתורת ה', כי אשרי ואשרי חלקו של האדם שכאשר אין לו ברירה ונצרך ללכת בעיר ובשווקים, עם זאת הולך בתורת ה' וכפי ציווי התורה - 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' (להלן טו לט), ומוחו תפוס בתורת ה'.

וכפי שהסמיכו לכך הצדיקים זי"ע את הפסוק שלפנינו 'אשר מחזה שדי יחזה נפל וגלוי עינים', שאף אם האדם עמל להשיג מדרגות הקדושה עד שהגיע לבחינת 'מחזה שדי יחזה' שידיו רב לו בעליונים 'יודע דעת עליון', אך נופל הוא מכל מדרגותיו באם הוא 'גלוי עינים' שאינו שומר את עיניו.

ובשם הרה"ק המגיד מזלאטשוב ע"ה הובא: איה הקדשה היא בעינים' (בראשית לח כא) רוצה לומר, איה המקום המזומן להמשיך על עצמו רוח קדושה וטהרה, או חס וחלילה להמשיך רוח טומאה על עצמו, 'היא בעינים', כי עיקר הקדושה תלויה בשמירת העינים, אך אם חס וחלילה מסתכל בעינים על מקומות לא טהורים הרי שממשיך על עצמו רוח טומאה.

וראה כעין זה בתפארת שלמה (בלק ד"ה וססה): ידוע כי עיקר הקדושה של האדם בשמירת העינים בחינת הראות כמו שכתוב 'איה הקדשה - היא בעינים', הקדושה הוא בעינים, לכן צריך שמירה מעולה מאד כי היזק ראה שמה היזק. רוצה לומר שפוגם בשם י"ה כנודע. וזה שכתוב (להלן כב ה) 'כיסה את עין הארץ' לשון כסות עינים, שראה בלק את בני ישראל ששומרים בחינת הראות. אבל אצל בלעם הרשע כתיב 'נופל וגלוי עינים'. רוצה לומר, זאת הנפילה שלו כי היה 'גלוי עינים' שלא שמר בחינת הראות כנ"ל.

בכל אות, השני - 'אשרי תמימי דרך', נאמר בתמימי אפין, מדוע.

כי 'אשרי יושבי ביתך' משבח את היושב בביתו שנשארים פניו כפי שהיה עד עתה, אך 'תמימי דרך' - הנזקק לצאת לדרך, משתנה צורתו ותארו לשמונה פנים, שאינו יכול להישאר בתומו ובצדקתו כפי שהיה עד עתה. וכמו שאמרו משמו של החוזה מלובלין ע"ה בפסוק (להלן ט יג) 'והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה' מפני מה איש זה טהור הוא, משום

אשר מחזה שדי יחזה נפל וגלוי עינים וגו' (כד, ד). יש לומר עפ"י דברי הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה, ויש שהביאו מאמר זה בשם החוזה מלובלין ע"ה דהנה, שתי פעמים הוזכר 'אשרי' בספר התהלים על סדר אותיות האל"ף בי"ת, האחד 'אשרי יושבי ביתך' (פד ה) שתיקנו לאמרו בתפילה יחד עם פרק 'תהילה לדוד' (פרק קמח) המסודר לפי אל"ף בי"ת, והשני 'אשרי תמימי דרך' (ק"ט א). אך בעוד 'אשרי יושבי ביתך' נאמר בסדר א' ב' בחד אפא, כלומר, פעם אחת

מילתא דפליאה

צדיקים אינם מרגישים בעמל וקושי בקיום המצוות

ולא ראה עמל בישראל (כג, כא).

כך ביאר האור החיים הפסוק שלפנינו: גם נתכוון לומר שהצדיקים הגם שעושים מצוות וכל עסקם בתורה, אינם מרגישים שיש להם עמל, על דרך אומרו (תהלים עג טז) 'עמל הוא בעיני', אלא אדרבא כאדם המרויח וכאדם המשתעשע בשעשועים לרוב חשקם בתורה.

ובענין זה ידוע משלו של המגיד מדובנא ע"ה (אוהל יעקב נצבים ד"ה כי המצוה) המבאר בטוב טעם את הלימוד מהפסוק בפרשת נצבים (ל, יא-טו) "כי המצוה הזאת וגו' לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא וגו' כי קרוב אליך הדבר מאד".

למה הדבר דומה, ליהודי עשיר שבא מן הדרך בערב שבת סמוך לחשיכה. ויהי אך בא מן הדרך וירץ במהירות לביתו, ואת החפצים שהיו בעגלה אמר לעגלון כי תיכף ישלח לכאן את נערו להביא את חבילתו. ואכן משהגיע לביתו ציוה למשרתו כי יביא את אגודתו מהעגלה החונה מחוץ לבית. הנער הלך סחב והביא את חבילתו של אדונו. וכך בא לפניו ובישרו כי מילא משאלתו, כאשר בתוך דבריו התנשף ועודו מקנח פניו מהזיעה שעליהם.

אמר לו העשיר, איה חבילתי. ויאמר הנער, הנחתה בחדר החיצון. אמר לו העשיר, מה שהבאת לא שלי היא. אמר לו הנער, לך נא ראה כי אכן הבאתי את חבילתך שלך. אמר לו העשיר, אין לי צורך לראות זאת, עיני רואות את התנשפותך ואת זיעתך, ודי לי בזה לדעת כי לא את חבילתי הבאת, חבילתי הינה אגודה קטנה וקלה, לו היית מביא אותה לא היית מתאמץ כלל.

אלו הם דברי הנביא (ישעיה מג כב) 'ולא אותי קראת יעקב' ומנין - 'כי יגעת בי ישראל', היגיעה שיעת בעבורי, היא ההוכחה כי לא אותי עבדת, כי עבודת ה' קרובה וקלה להשגה, ככתוב לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא וגו' כי קרוב אליך הדבר מאוד בפך ובלבבך לעשותו. אמר על כך הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק ע"ה, משל זה הינו אחד משלושת המשלים שכיוון המגיד מדובנא ברוח הקודש.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

חייב כל אחד ואחד לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אברהם יצחק ויעקב

הקדושים הוא בתפילת העמידה, אשר הם שתקנו ג' תפילות בכל יום, ובעמדתו להתפלל מקדימים זכות אבות ואומרים 'אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב', ובתפילת שחרית מתקשרים בכוחו של אברהם אבינו ע"ה, ובתפילת מנחה מתקשרים בכוחו של יצחק אבינו ע"ה, וכן בתפילת ערבית מתקשרים בכוחו של יעקב אבינו ע"ה, וזהו שאין קורין אבות אלא לשלשה, כי כל עבודתנו היא מכוחם, ובכח תפילות אלו זוכים לעורר כוחם עמנו לסייע בעדנו בעבודת ה' בכל תרי"ג מצוות.

זכות אבות בשלמות עומדת

עוד יעלה על ליבו כי כוחם נמצא עם כל אדם מישראל בכל הדורות והמצבים, שזכות אבות עומדת להם לבני ישראל בכל שנות הגלות, ובכל עת ובכל תפילה מזכירים את זכות האבות הקדושים אשר בזכותם יש לדורותיהם אחריהם עמידה וקיום. [במדרש (ב"ר ע"א ט): בשעה שהיה הקדוש ברוך הוא מרעיש עולמו, היה (-אליהו) מזכיר זכות אבות וכו', והקדוש ברוך הוא מתמלא רחמים על עולמו. ועוד איתא במדרש (ויק"ד כ"ט ז): אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, בני אם אתם מבקשים לזכות לפני בדין ביום הזה תהיו מזכירין זכות אבות ואתם זוכין לפני בדין].

ואף שבגמרא נחלקו אם זכות אבות עודנה קיימת או שכבר תמה אותה הזכות, מכל מקום היו צדיקים מפרשים בדרך רמז שבדאי גם היום עומדת לנו זכות האבות, ואדרבה עודנה תמימה ושלמה ולא נגעו בה כל עיקר, וזהו הרמז בדברי חז"ל 'תמה זכות אבות', 'תמה' לשון תמימות, לומר שזכות אבות עומדת בשלמותה, ובמשך כל הדורות עדיין לא השתמשו בה והיא שלמה ותמימה ובכוחה להגן על בני ישראל בכל מצב שהוא.

כוח האבות להתגבר על היצר

ובכל מצב וקושי שאדם נמצא יכול למצוא עזרה וחיוזק מכוח האבות, כמו שנרמז בכתוב שהובא לעיל 'אשא עיני אל ההרים', לשאת עינים בכל עת צרה אל האבות הקדושים 'הרים', ועל ידי כן 'בוא עזרי'.

לעשות כמעשיהם, מכל מקום הוא זוכה להיות נוגע במעשיהם ואפילו נגיעה בעלמא, וכל נשמות ישראל היו כלולות בנשמת אברהם אבינו, וכל מצוה שקיים היה כולל בה את נשמות יוצאי חלציו, וכן אנו זרעו אחרי מתקשרים בו בכל מעשה מצוה שאנו מקיימים, כי כל מעשי ישראל נעשים מכוח האבות הקדושים שקיימו את מצוות התורה במסירות נפש ובכל הכוונות הראויות בשלימות [והיו נשמות ישראל נכללים בכל מעשי האבות, וראה בשער הגלגולים (הקדמה י"א): תחילה יש נשמה אחת אב לכולם והוא אדם הראשון כולל כולם, ואחר כך נכללות כלם בג' אבות אברהם יצחק ויעקב].

כשהולכים בדרכי האבות והאמהות זוכים לברכות האמורות בתורה, כמו שנרמז בפסוק 'אם בחקותי תלכו ואת' ראשי תיבות 'אבות', וכן סופי תיבות עם התיבות בגימטריא 'אמהות', ועל ידי ההליכה בדרכיהם יזכו לכל האמור בפרשה בברכה גשמית ורוחנית.

כוח האבות והאמהות מיוחד כאחד

וכחם של האבות והאמהות מאוחד הוא יחד, וכמו שמצינו אצל שרה אמנו שנעשו עמה ניסים גדולים, והיה הענן קשור על האוהל שלה, והברכה היתה שורה בעיסתה והנר היה דלוק מערב שבת לערב שבת, ואף על פי שלאחר פטירתה הסתלקו כל אותם הניסים, מכל מקום כשיכנסה רבקה לאוהלה של שרה חזרו כל הניסים למקומם, כי היה כוח קדושתם נמשך מדור לדור, עד שהתאספו כל הכוחות אצל יעקב אבינו, ועל שם כן היה נקרא בשם 'ישראל' הכולל את כל האבות והאמהות, ונרמז בראשי תיבותיהם, 'יצחק יעקב ש'רה ר'בקה ר'חל א'ברהם ל'אה, ונקראו גם בניו בשם 'ישראל' כי התאספו בהם כל הכוחות הללו לדורות עולם, וכן מצינו שהזכירו את זכות רחל ולאה בנשואי בועז ורות, 'יתן ה' את האשה הבאה אל ביתך כרחל וכלאה אשר בנו שתיהם את בית ישראל' (רות ד י"א), ונמשך כוחם אחריהם לכל בית ישראל.

זכות אבות בג' תפילות

והזמן המיוחד להתקשר בכוח האבות

כי מראש צרים אראנו ומגבעות אשורנו הן עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב (כ"ג ט). כל אדם מישראל צריך ליתן אל ליבו להיות מהלך בדרכם של האבות הקדושים, וללמוד מהם דרך בעבודת ה', ועל ידי ההתבוננות בדרכיהם אפשר לזכות להגיע לאהבת ה', כמו שכתב בעל הטורים (דברים ו' ה) 'ואהבת' אותיות האבות, 'בכל לבבך' כאברהם שנאמר בו 'ומצאת את לבבו' (נחמיה ט ח), 'בכל נפשך' כיצחק שמסר נפשו להקב"ה, 'ובכל מאדך' כיעקב דכתיב ביה (לעיל כ"ג כב) 'וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך'. והיינו שיתנהג כמו האבות במסירות נפש, וגם אם היצר הרע יחלישו יתגבר עליו, ולא יחוס על ממונו בקיום המצוות ובלימוד התורה.

הליכה בדרכי אבות

יהודי עובד ה' נותן דעתו בכל עת ללכת בדרכי אבות ואמהות, כמו שכתוב (תהלים קכ"א) 'אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי', 'הרים' אלו האבות, ועל ידי שנושאים עינים ללכת בדרכיהם זוכים למצוא עזר וסיוע, וכל עיקר חזקתם של ישראל בא להם מן היסודות שהעמידו אבותינו הקדושים, כמו שכתוב (במדבר כ"ג ט) 'כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו', 'צורים' הם האבות ו'גבעות' הם האמהות, וכל עבודת האדם ללכת בדרכי האבות כמו שאמרו (תנא דבי אליהו רבה פכ"ג) חייב כל אחד ואחד לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אברהם יצחק ויעקב, כי כל יהודי יש לו שייכות באבות הקדושים ובמעשיהם הטובים, ואף שאין לנו שום השגה בקדושת נשמתם ובגודל עבודתם, מכל מקום לעולם יש לבנים נגיעה באבותיהם, ועל שם כן הם קרואים אבות כי הניחו כוחם לבניהם אחריהם, ולפיכך חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי [ולכן נקראו אבות שלא הי' שום עובדא לעצמותם רק 'בשם כל ישראל', כמו שאנו עושין 'בשם כל ישראל', ומצד זה נוכל אנחנו להתקשר במעשה אבות מפני שהם כללו אותנו במעשיהם (שפת אמת פר' וירא תרמ"ה ד"ה בפרשת)].

משלו על כך שהוא כמו היוצא לדרך, שאף שלא הגיע עדיין למחוז חפצו, הרי הוא נמצא בכל זאת בדרך הרצויה, כך גם ההולך בדרכי האבות אף שאינו זוכה

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

על סדר פרקי אבות

הישיבה בבית ה' מסוגלת לאריכות ימים

שנאמר (שם) 'ושקוי לעצמותיך', חש בכל גופו יעסוק בתורה שנאמר (שם ד כב) 'ולכל בשרו מרפא'.

המצוות נותנות חיות כפי שהאדם נותן חיותו בהם

כפי מה שהוא עושה עיקר מתורה ומצוות כך מידה במידה התורה והמצוות נותנים לו חיים בעולם הזה, וכשהאדם מכניס כל חיותו בעשיית המצוות אזי המצוה עצמה מחיה אותו. וכך פירש **השפת אמת** (פר' אחרי תרמי"ז ד"ה ומפי) 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם', כי באמת תלוי בעשיית האדם ועל ידי זה יחיה, כמו שמפורש במשנה שהתורה 'נותנת חיים לעושה בעולם הזה ובעולם הבא'. וכמו הרשעים שעיקר רצונם לחיות כדי להנות מעולם הזה ולכן כל חיותם על ידי אכילה ושתייה, כך הצדיקים עיקר רצונם לחיות כדי לקיים מצוות ה' ותורתו ולכן התורה והמצוות הם באמת החיים שלהם ומוסיפים להם חיים, ומדויק בזה מה שאומרים בתפילת ערבית 'כי הם **חיינו**', כי דוקא לנו שמחשיבים התורה והמצוות לעיקר נותנת התורה חיים.

[וראה עוד בדבריו הנפלאים בפרשת בשלח (תרמ"ט ד"ה לפרשת המן), וזה לשונו: בר"מ אלשיך ז"ל כתב כי כמו שהנפש יש לה חיות על ידי מזון הגוף מכח השיתוף שיש לנפש עם הגוף, כמו כן נוכל להבין כי יוכל הגוף להתקיים גם כן במזון הנפש מכח השתתפות הנ"ל, ע"ש בלשונו. ואמת שכן הוא כפי האדם, כשהגוף הוא טפל להנפש ממילא ניזון הוא במזון הנפש, וכענין שכתבו חז"ל חסידים ראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי זו וזו נתקיימה בידן, כי האמת כך הוא שהנפש הוא העיקר, ונמשך קיום הגוף ממילא, רק שצריך להיות כמו כן אצל האדם. וזהו שכתוב 'למען אנסנו הילך בתורת', שיהיה עיקר הקיום על ידי התורה, 'לחם מן השמים' הוא המזון של התורה, וכן כתיב 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם', שהכל תלוי בו, אם יודע ומאמין שהתורה ומצותה הם חיינו ואורך ימינו, יכול לחיות על ידי התורה ומצותה גם בעולם הזה, כמו שכתוב 'עץ חיים היא למחזיקים בה'.

(טו) 'וישמן ישורון ויבעט' ואם כן העושר קשה הניסיון שלו שחלילה עלול לשכוח מהבורא יתברך, נמצא כי שניהם לא טובים לעבודת ה', על כן אמר דוד המלך ע"ה 'אך טוב וחסד' שאמנם יהיה לו טוב וחסד כדי שיוכל לעבוד את ה' יתברך בנחת, אך שיהיה מאוזן ולא תעבירו העשירות על דעת קונו.

חיות האדם תלויה בקיום המצוות

וענין החיים שמקבלים מהתורה, מאחר ותכלית שמירת מצוות התורה שיתן האדם את כל חיות נשמתו בעד המצוות, על כן כשמוסר את החיות שלו למען התורה אזי נותנת לו התורה חיות מחודשת, כי דברי תורה אינם מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליהם [בגמרא (שבת פג):] אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר (במדבר יט ד) 'זאת התורה אדם כי ימות באהל', וכיון שמוסר כל החיות שלו בעד התורה אזי זוכה להבטחת התורה 'וחי בהם', שמצוות התורה יחדשו בקרבו חיות מחודשת. וכן מצינו בלימוד התורה שצריך להיות מתוך עמל ויגיעה, עד שיתיש כל כוחותיו ביגיעת הלימוד, וכמו שדרשו חז"ל (סנהדרין כו): בטעם שנקראת התורה 'תושיה' מפני שהיא מתשת כוחו של אדם, אכן דוקא מתוך היגיעה עד כלות הכוחות זוכים להתחדשות החיות, כמו שאומרים (ערבית ברכת אהבת עולם) 'כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה'. וזהו כוח התורה להביא רפואה לעוסקיה, כי 'וחי בהם' הוא גם לשון רפואה, וכמו שאמרו (עירובין נד): חש בראשו או בשאר גופו יעסוק בתורה, והתורה תביא רפואה בכל איבריו [בגמרא (עירובין נד):] חש בראשו יעסוק בתורה שנאמר (משלי א ט) 'כי לזית חן הם לראשך', חש בגרונו יעסוק בתורה שנאמר (שם) 'וענקים לגרגורותיך', חש במעיו יעסוק בתורה שנאמר (שם ג ח) 'רפאות תהי לשרך', חש בעצמותיו יעסוק בתורה

גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושה בעולם הזה ובעולם הבא (אבות פ"ו, מ"ז).

במזמור ה' רועי לא אחסר' (תהלים כג) ביקש דוד המלך שיזכה לשבת בבית ה' לאורך ימים, ועיקר בקשתו היתה לשבת בבית ה' וממילא יזכה לאריכות ימים, אבל לא ביקש בפירוש על אריכות ימים, וזהו 'אך טוב וחסד' ואך' לשון מיעוט שלא ביקש אלא על 'טוב וחסד' ולא על 'אורך ימים'. וזהו 'ושבתי בבית ה' וממילא 'לאורך ימים', כי הישיבה בבית ה' היא סגולה לאריכות ימים, כי עשיית טוב וחסד לבדם אין בהם משום הבטחה לאריכות ימים, אבל בזכות ישיבתו בבית ה' יזכה בודאי לאורך ימים. כמאמר חז"ל (ברכות ח) שהמקדימים ומעריבים לבתי כנסיות זוכים לאריכות ימים - כן פירש בשל"ה הקדוש (מס' תמיד נר מצוה בהגה"ה) ..

ויש להוסיף ולפרש בקשתו של דוד המלך 'לאורך ימים', שהוא חוזר וכולל את כל בקשותיו במזמור זה, כי תחילה ביקש שירדפו אותו טובות וחסדים כל ימי חייו אף שלא פירש כמה יהיו ימי חייו, ואחר כך הוסיף ופירש דבריו, שכאשר מצרפים לזה 'שבתי בבית ה' שתהיה ישיבתו בבית ה', אזי יהיה כל הטוב הזה 'לאורך ימים' שיהיה בזה אריכות ימים. ולכן גם בפסוק אחר גם אמר (תהלים כז ד) 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי, ולא ביקש אריכות ימים, כי כאשר ישב בבית ה' כל ימי חייו ודאי יבוא בסיבת התורה 'אורך ימים ושנות חיים'.

דוד המלך ע"ה ביקש שיחון אותו ה' במידה ממוצעת בין העושר והעוני

ובפסוק זה קשה, מדוע אמר 'אך טוב וחסד' אך לשון מיעוט, וכי ביקש שיתמעטו לו הטוב והחסד שביקש עליהם. אלא מתאמרא בשם צדיקים, כי נאמר בפסוק (משלי ל ח) 'ריש ועושר אל תתן לי הטריפני לחם חוקי', שהנביא מבקש מהקדוש ברוך הוא שלא יתן לו לא עושר ולא עוני שזה מטריף דעתו של אדם, עוני אמרו עליו (נדרים סד): שחשוב כמת, ועושר נאמר בו (נדרים לב

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל

